

УДК 008:316.7:94(477)

DOI 10.32461/2226-3209.2.2026.362203

Цитування:

Берест П. М. Розвиток бальної культури в комунікативному просторі України XV – початку XX століть: культурологічний та мистецтвознавчий вимір. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2026. № 2. С. 48–53.

Берест Павло Михайлович,
доктор філософії з культурології, доцент
кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-5218-4812>
berest@gmail.com

Berest P. (2026). The Development of the Ball Tradition in Communicative Space of Ukraine from the 15th to the Early 20th Centuries: Culturological and Art-Historical Dimensions. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 48–53 [in Ukrainian].

РОЗВИТОК БАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ XV – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ВИМІР

Мета дослідження полягає у виявленні основних етапів еволюції бальної культури в комунікативному просторі України та становлення бальної традиції, аналізі соціокультурного життя українського суспільства в контексті розвитку вітчизняної культури та мистецтва, у період від XV до початку XX століття. **Методологічну основу** дослідження становлять культурологічний та мистецтвознавчий підходи, а також застосування генетичного, історіографічного, ретроспективного, аналітичного, методів порівняння та узагальнення. **Наукова новизна** полягає в тому, що вперше було системно проаналізовано та визначено вплив розвитку бальної культури та традицій на зміни форм проведення культурного дозвілля різних верст українського суспільства, а також на формування нових звичок, еволюцію ментально-поведінкових установок, розвиток мистецьких проявів, моди на організацію та відвідування відповідних заходів. Ця робота дозволяє частково заповнити прогалину в культурологічних та мистецтвознавчих дослідженнях становлення як бальної культури, так й історії розвитку вітчизняного соціокультурного простору. **Висновки.** Встановлено, що протягом багатьох століть, аж до початку 1920-х років, в українських (як народних, так й елітарних) традиціях було проведення балів, що супроводжувались урочистостями, святкуваннями, масовими гульнями тощо. А це, в свою чергу, сприяло виникненню та розвитку нових звичок, ментальних установок, культурних явищ та мистецьких проявів які охоплювали все більші верстви населення та привертати увагу як місцевих мешканців, так й подорожуючих з інших регіонів, що надавало цим явищам загальнонаціональної соціокультурної значимості та масштабу.

Ключові слова: культура України, мистецтво України, українські традиції, історія мистецтва, історія балу, ментально-поведінкові установки.

Berest Pavlo, Doctor of Philosophy in Cultural Studies, Associate Professor, Department of Art Expertise, Educational and Scientific Institute of Practical Cultural Studies and Art Management, National Academy of Culture and Arts Management

The Development of the Ball Tradition in Communicative Space of Ukraine from the 15th to the Early 20th Centuries: Culturological and Art-Historical Dimensions

The purpose of the study is to identify the main stages of the evolution of ballroom culture in the communicative space of Ukraine and the formation of ballroom tradition, to analyse the socio-cultural life of Ukrainian society in the context of the development of domestic culture. The aim of the study is to identify the main stages in the evolution of ballroom culture in Ukraine's communicative space and the formation of ballroom tradition, and to analyse the socio-cultural life of Ukrainian society in the context of the development of domestic culture and art from the 15th to the early 20th century. **The methodological basis** of the study consists of cultural and art history approaches, as well as the application of genetic, historiographical, retrospective, analytical, comparative, and generalisation methods. **The scientific novelty** lies in the fact that, for the first time, the influence of the development of ballroom culture and traditions on changes in the forms of cultural leisure activities of different strata of Ukrainian society, as well as on the formation of new habits, the evolution of mental and behavioural attitudes, the development of artistic manifestations, and fashion for organising and attending relevant events, has been systematically analysed and determined. This work partially fills the gap in cultural and art studies on the formation of both ballroom culture and the history of the development of the domestic sociocultural space. **Conclusions.** It has been established that for many centuries, until the early 1920s, Ukrainian traditions (both folk and elite) included balls accompanied by celebrations, festivities, mass

revelries, etc. This, in turn, contributed to the emergence and development of new habits, mental attitudes, cultural phenomena, and artistic manifestations that encompassed increasingly larger segments of the population and attracted the attention of both local residents and travellers from other regions, giving these phenomena nationwide sociocultural significance and scale.

Keywords: Ukrainian culture, Ukrainian art, Ukrainian traditions, art history, history of the ball, mental and behavioural attitudes.

Актуальність теми дослідження. В Україні традиція організації великосвітських святкових королівських чи шляхетських балів сягає ще давніх часів Королівства Русі-України. Урочисті бали були історичними наступниками княжих прийомів та бенкетів, що, як засвідчують літописи, були поширені за доби Великого князівства Київського (Київської Русі) та королівських прийомів періоду розквіту Королівства Русі у IX-XIV століттях. Пізніше, ґрунтуючись на середньовічній лицарській культурі та музиці, з'являються нові культурні течії та виникають заходи, в яких брали участь представники знаті, що отримали назву бал та привертала до себе увагу всього тогочасного суспільства.

З поширенням традиції проведення балів на всі європейські країни, в тому числі й Україну, ці заходи стають доволі популярними та масовими. На них починають з'їжджатися найзаможніші особи з усіх навколишніх регіонів. Таким чином, місця проведення балів постають, говорячи сучасною термінологією, знаковими світськими, культурними, мистецькими подіями, а самі бали є тими «івентними магнітами», що привертала увагу багатьох верст тогочасного суспільства. Крім цього, бали й різноманітні заходи, що були з ними пов'язані ставали справжніми суспільно значимими явищами вітчизняного культурного простору та вагомим фактором, що впливав на розвиток українського мистецтва. Саме наявність, в рамках вивчення української історії, культури, мистецтвознавства, такого непересічного феномену зумовлює потребу проведення відповідних студій та більш детального міждисциплінарного аналізу зазначеного питання.

Аналіз досліджень і публікацій. Хоча бали й відносились до багатотомових українських культурних традицій, мистецьких проявів та були важливим елементом суспільного, особливо шляхетського, побуту, їх науковому дослідженню приділялось не надто багато уваги. Теоретичне осмислення та окремі напрацювання вивчення історії й культури балу і бальних танців здійснили О. Дзюба [3], О. Курочкін [4], Т. Павлюк [5] та ін. З мистецтвознавчої точки зору локації проведення балів досліджували К. Юдова-Романова і Ю. Раденко [4]. У той самий час,

основні аспекти взаємозв'язку історії розвитку бальної культури й еволюції соціокультурного простору, її впливу на мистецьке середовище України залишаються науково ґрунтовно не опрацьованими та такими, що потребують подальшого детального студіювання. Це й обумовило, серед іншого, актуальність та наукову новизну цього дослідження. Основною джерельною базою статті є матеріали наукових праць з історії культури, мистецтва та туризму, а також універсальні й спеціальні довідникові видання.

Мета дослідження полягає у виявленні основних етапів еволюції бальної культури в комунікативному просторі України та становлення бальної традиції, аналізі соціокультурного життя українського суспільства в контексті розвитку вітчизняної культури та мистецтва, у період від XV до початку XX століття.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Словника української мови, бал це є велике гуляння, зібрання з урочистостями, танцями, у святковому чи у маскарадному вбранні [9, 333]. Саме слово «бал» походить від давньогрецького *ballizō* та латинського *ballō*, що увійшло у старо-французьку мову й перекладається як танцювати, підстрибувати. Відомий також давньоукраїнський вираз балагувати або балагурити – вести празний спосіб життя [2, 73].

Вважається, що родоначальниками бальних традицій були французи, а перший відомий бал відбувся 1385 року, в Ам'єні, на честь весілля французького короля Карла VI з королевою Ізабеллою Баварською. Мода на цю нову забаву дуже швидко поширилась цілою Європою. Сезон балів розпочався з кінця листопада, але основа активності відбувалась після 25 грудня (святкування Різдва) й тривала сливе аж до Колодія й початку Великого посту. В літній період бали проводились рідше, в основному, за наявності якихось особливих випадків. Протягом короткого проміжку часу ця нова мода поширилась на більшість країни Європейського континенту й була відома при багатьох королівських дворах. Першим відомим задокументованим фактом проведення балу в Україні є запис у щоденнику французького послання за часи правління короля Польщі, володаря і

спадкоємця (короля) Руси Казимира IV Ягеллончика. Так, в документі згадується, що на честь приїзду французької делегації до Львова, наприкінці 1482 року, там було проведено урочистий бал [11].

В силу низки історичних внутрішньополітичних обставин, в той час, культура балів не закріпилась на Українських землях, адже тоді відбувалась боротьба за спадщину Королівства Руси-України та владу між польськими панамі, литовськими та українськими князями, що завершилась об'єднанням українських теренів в єдину Річ Посполиту. Саме після обрання на нового короля Речі Посполитої, що мав також титули Великого князя Литовського, Руського (тобто Українського), Київського, Волинського, Подільського та інше, Генріха III Валуа, сина Катерини Медичі та майбутнього короля Франції, традиція проведення балів остаточно закріпилась у наших краях. Обраний 1573 року королем Речі Посполитої, Генріх III здійснив подорож з Парижу до Варшави й Кракова. Вирушивши в далеку дорогу, він взяв з собою близько 500 возів з придворними, кравцями, церемоніймейстерами та музикантами. На елекційний з'їзд та зустріч з майбутнім королем, зі всієї держави прибуло понад 50 тисяч делегатів [8, 43]. Серед них були й українські князі, магнати та шляхта. Після річного перебування цієї делегації у Речі Посполитій, мода на все французьке – одяг, музику, танці, бали швидко поширювалась всієї Східної Європою. Українська шляхта й князі також були присутні на цих королівських балах, а пізніше почали організовувати й власні бали, запрошуючи на них гостей з усіх околиць.

В різноманітних історичних джерелах є згадки, що вже в XVI столітті, в Україні, великолюдні бали періодично влаштовували представники давньої української знаті: Вишневецькі, Збараські, Заславські, Острозькі, Любомирські, Радзивіли, Сангушки, Чорторійські та інші. У своїх палацах вони проводили декількаденні святкові заходи, що пишністю не поступалися прийомам у Варшаві чи Кракові. Безумовно, ці заходи можна вважати подіями не лише вузького кола обраних осіб. Про ці бали велись розмови в різних верствах суспільства, їх обговорювали, на них прагнули побувати тощо. Тож це є прикладом знакових подій, що вносили свій вклад в розвиток соціокультурного простору в цілому, та його мистецької складової зокрема.

Також відомо, що в XVI–XVII століттях пишні бали відбувались у Луцьку, Тернополі,

Ужгороді, Мукачеві, Збаражі, Дубно, Жовкві, Підгаєцьку та інших містах, фортецях і палацах України. Відомі українські магнати Вишневецькі, що побудували в стилі французького ренесансу свій палацовий комплекс, який ще називали Волинським Версалем [12, 89], де влаштовували численні багатолюдні бали, про які велись переказати по всіх українських землях.

Цікавим є також той факт, що перший бал в Московії було проведено за активної участі українців та за сприяння українського князя А. Вишневецького, а саме – на весіллі московського царя Дмитра I з Мариною Мнішек 12 травня 1606 року. Адже, саме війська князя Адама Вишневецького, спільно зі Запорозькими козаками, зайняли Москву, після чого Дмитра I було проголошено московським царем [10].

А перший відомий бал-маскарад, на теренах Східної Європи, відбувся у Києві на Різдво 1684 року. Так, за свідченням ірландця Патрика Гордона, що перебував в столиці протягом 1684–1685 років, в той час відбувались як традиційні великосвітські бали, так й згадується особливий маскарад, влаштований у день Різдва для гостей на балу у Київського воєводи [4, 32].

З постановом Козацької держави (Війська Запорозького або Гетьманщини), формується новий провідний суспільний клас – козацька старшина. З одного боку, нова еліта шанувала й підтримувала стародавні українські традиції, а з іншого – також піддавалась загальноєвропейським віянням й моді. Багато дітей козацької старшини не лише вчилися в Єзуїтських колегіях, але й їздили на навчання до знаних європейських університетів. Тому, традиції проведення балів були відомі не лише українським князям і шляхті, але й представникам козацької старшини. Так, в одному з рукописів тих часів зберігся опис вбрання Гетьмана всієї України Івана Мазепи, в якому він був присутній на козацькому балу: темно-зелений каптан із товстої китайки, гаптований золотом, на грудях п'ять золотих петлиць з діамантами, а всередині смарагди й рубіни, шию прикрашав коштовний дарунок сестри короля Швеції Карла XII, а грудях було два Ордени Білого Орла й Андрія Первозванного [7].

Хоча мода й структура європейських балів проникала в традиційне українське вище суспільство, були й деякі відмінності в музичному оформленні святкових заходів. Коли на польських балах виконували менуети, мазурки, полонези, то козацька старшина та

своїх балах віддавала перевагу українським танцям горлиці, метелиці та козачку. З обранням Гетьманом Всієї України Кирила Розумовського, прибувши до Глухова 1751 року, новий правитель став давати численні бали, музичні вечори, театральні вистави, феєрверки, на яких була присутня й козацька старшина. Для цього гетьман навіть організував власну капелу, що навчалась музичного мистецтва в Італії. Прийоми для української шляхти та старшини, що приїздила для цього з усієї Козацької держави, супроводжувалися також балами, музикою та феєрверками [3, 318].

Після остаточного входження Центральної України до Російської імперії, традиції проведення балів переходять до губернських та повітових шляхетських зібрань, університетських та гімназійних вечорів, а також купецьких гільдій та окремих поміщиків. Так, опис різноманітних балів ми зустрічаємо в творах Івана Котляревського, Семена Гулак-Артемівського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Миколи Гоголя, Тараса Шевченка, Олени Пчілки, Івана Нечуй-Левицького та багатьох інших українських митців.

Як пише Микола Гоголь: «бал у губернатора – справа звичайна в губернських містах: де губернатор, там і бал, інакше ніяк не буде належної любові та поваги з боку шляхти. Все інше було в ті хвилини залишене і відсторонене геть, і все було спрямоване на приготування до балу; бо, там точно, було багато спонукальних і дражливих причин» [1]. Поява на великосвітському балу завжди була значною подією, тому багато часу й уваги витрачалось на наряди, вбирання, а також важливі були манери й стиль поведінки.

На початок XIX століття розрізняли наступні види балів: великосвітські (королівські, гетьманські тощо), бали-маскаради та публічні бали. Видатний французький письменник та енциклопедист Шарль Компан, автор першого в історії танцювального словника, виводив традиції балів від найдавніших часів Афінських та Давньоримських церемоній. При цьому, як зазначає дослідник у своєму «Словнику танцю, що містить історію, правила та принципи цього мистецтва. З критичними роздумами, і курйозними анекдотами, що стосуються старовинного та сучасного танцю; все взято з найкращих авторів, які писали про це мистецтво» – бали-маскаради давні греки не проводили, а римляни влаштовували їх під час святкування Сатурналій. Публічні ж бали були

дозволені (після заборон доби Середньовіччя) в Парижі, відповідно до розпорядження від 31 грудня 1715 року та були доступні для різних верств населення [14]. Після цього мода на публічні бали поширилась на Англію, Італію, Австрію та сливе по цілій Європі, й через терени Речі Посполитої досягла Українських земель.

Ще однією помітною подією, в царині урочистих масових заходів XIX століття, було проведення балу дебютанток. Традиція організації подібних балів-представлень походить з англійського монаршого двору, з часів короля Георга III та його дружини королеви Шарлотти. З часом, в другій половині XIX століття, монаршій родині, окрім членів аристократії, на балах дебютанток могли бути представлені також доньки духовенства, військових і морських офіцерів, лікарів, адвокатів, банкірів тощо. Дрес-кодом для дебютанток були: вишукане довге біле класичне плаття з шлейфом, біла вуаль, головний убір зі пір'ям та білі рукавички до ліктя [15].

Показово, що перший ґрунтовний підручник в Російській імперії щодо бальної культури було видано в Харкові 1825 року вчителем Слобідсько-Української гімназії Л. Петровським, і називався він «Правила для благородних громадських танців». Автор якого наголошував, що люблячи танцювальне мистецтво і будучи його вчителем, він часто мандрував та відвідував різноманітні шляхетні збори, де помітив, що не тільки всяка губернія, але навіть кожне окреме місце, що знаходилось не в дальній відстані одне від одного, мають свій особливий стиль і свої звичаї щодо організації балів та танцювальних вечорів [6, 2].

Не менш цікавим є той факт, який відзначають дослідники, що бали київської еліти першою половиною XIX століття, хоча організовувались відповідно до європейських традицій, також, як і давні козацькі бали, зберігали суттєві ознаки місцевих українських звичаїв. Розпочинались й завершувались бали традиційними менуетом чи іншим класичним танцем, але в середині чи під кінець заходу часто виконувались метелиця, голубець, козачок та інші різноманітні українські танки [4, 35]. Що цілком гармонійно сприймалось навіть на аристократичних заходах, адже козачок, як й інші запозичені з народних традицій танці, належали не тільки до знаних театральних, але й до шляхетних, та приносили немало приємність їх виконавцям [6, 132]. Разом з цим, якщо аналізувати локації

балів, то вони проводились як в приватних помешканнях: садибах, палацах, дачах, маєтках, так й в різноманітних публічних місцях: університетах, гімназіях, театрах, клубах, приміщення купецьких, шляхетських зібрань, паркових амфітеатрах, паркових павільйонах тощо [13, 121].

Важливо також усвідомлювати, що бали мали доволі широкі й масштабні соціокультурні прояви та наслідки. Вони впливали на розвиток таких складових тогочасного життя соціуму як мистецтво, музика, фольклор, гастрономія, подорожі тощо. Проведення балів могло супроводжуватись також театральними виставами, організацію мистецьких виставок, галерей, музичних концертів, інших масових заходів. Все це позитивно впливало та сприяло пошквалюванню культурного й мистецького життя відповідного регіону. Узагальнюючи все вище окреслене, можемо констатувати, що проведення балів, на українських землях, стають тими подіями, культурними «магнітами», що привертати увагу всіх верст населення та позитивно впливали на розвиток різноманітних аспектів соціокультурного життя.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що вперше було системно проаналізовано та визначено вплив розвитку бальної культури та традицій на зміни форм проведення культурного дозвілля різних верст українського суспільства, а також на формування нових звичок, еволюцію ментально-поведінкових установок, розвиток мистецьких проявів, моди на організацію та відвідування відповідних заходів. Ця робота дозволяє частково заповнити прогалину в культурологічних та мистецтвознавчих студіях тематики становлення як бальної культури, так й історії розвитку вітчизняного соціокультурного простору.

Висновки. Розглянувши етапи зародження та формування бальної культури, здійснивши аналіз взаємозв'язку цього соціокультурного феномену з традиціями подорожей, генезою культури та мистецтва, можемо окреслити існування певної спільності та кореляції цих об'єктів нашого дослідження. Отже, бали стають важливою великосвітською подією та спонукою для розвитку багатьох мистецтв: танців, музики, співів, театральних та інших перформативних активностей. А місця організації та проведення балів перетворюються на популярні й знакові. Вони набувають культурологічного сенсу, будучи не лише невід'ємною частиною тогочасного

соціокультурного життя, але й входячи, як важливий елемент, до усної народної творчості, багатьох художніх творів українських поетів та прозаїків. Особливо в XIX – початку XX століття, протягом яких відбувалась трансформація та поширення бальної культури на сливе всі верстви населення, бали з елемента елітарної шляхетської культурної події поступово трансформуються у масові, загальнодоступні культурні та мистецькі явища. При цьому змінюється як церемоніал й етикет, так й естетика, традиції їх проведення.

Бальна культура, будучи багатогранним комплексним соціокультурним явищем, що має в Україні глибоке історичне коріння, в другій половині XIX – на початку XX століття набуває свого найбільшого розвитку, зберігаючи при цьому тісний зв'язок з європейською культурною традицією, мистецтвом та світоглядом. Будучи масовим заходом, що потребував спеціальних підготувань, як з боку організаторів, так й з боку гостей, бали стали тими проявами тогочасного суспільного життя, що можна досліджувати як мультидисциплінарних культурний, художній, мистецьких простір, де синтезуються хореографія, музика, мода, архітектурне середовище, ментально-поведінкові наративи. Тож бали були віддзеркаленням тих мистецьких та культурних трансформацій, що відбувались протягом віків: від класицизму, бароко, романтизму до просвітництва й модерну. Бальна культура органічно розвивалась, підтверджуючи статус вітчизняної культури як органічної складової загальноєвропейських традицій та культури, наповнюючи їх власним смисловим, мистецьким, естетичним змістом.

Література

1. Гоголь М.В. Вибрані твори: в 2-х тт. Т.2. *Мертві душі. Ревізор*. Київ: Дніпро, 1984. 415 с.
2. Грінченко Б. *Словарь української мови*. Томи I–IV. Київ. 1907-1909. 2971 с.
3. Дзюба О. Дозвілля в повсякденному житті козацької старшини (на матеріалах мемуарної літератури першої половини XVIII ст.). *Соціум. Альманах соціальної історії*. 2017. Вип. 13-14. С. 308–326.
4. Курочкін О. Бали-маскаради на теренах Східної Європи. *Матеріали до української етнології*. 2016. № 15. С. 26–34.
5. Павлюк Т. С. Східноєвропейська танцювальна культура XIX ст. – бальна хореографія. *Культура України*. 2012. Вип. 39. С. 198–206.

6. Петровський Л. *Правила для благородних громадських танців*, видані вчителем танцю при Слобідсько-українській гімназії Людовіком Петровським. Харків: Типографія університету, 1825. 145 с.

7. Свєрбигуз В. Це вам, панно, не Москва – це Батурин. *Україна Молода*. №190. 17.10.2007. URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1021/196/36896/> (дата звернення: 12.01.2026).

8. Скробач Б. М. *Литовська історія в біографіях її керівників*. Рогатин : Друкарня ПП Білінський, 2013. 130 с.

9. Словник української мови. У 20-ти томах. Т. 1. А-Б. Київ: Видавництво “Наукова думка” НАН України. 2010. 912 с.

10. Ульяновський В. І. Лжедмитрій I і Україна (політичні аспекти). *Україна і Польща в період феодалізму: Зб. наук. праць*. Київ : Наукова думка, 1991. 81 с.

11. Храбатин Н. Галичина танцює. *Галицький кореспондент*. 18.11.2010. URL: <https://gkpress.if.ua/x3972/> (дата звернення: 12.01.2026).

12. Шиян Л. М. Вишневецький палацовий ансамбль як елемент європейських політичних практик XVIII ст. *Сівєричина в історії України*. 2016. Вип. 9. С. 87–91.

13. Юдова-Романова К. В., Раденко Ю. В. Локації проведення балів. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2015. № 2. С. 120–125.

14. Compan Ch. *Dictionnaire de danse, contenant l'histoire, les règles et les principes de cet art. Avec des réflexions critiques, Et des anecdotes curieuses concernant la danse ancienne et moderne ; le tout tiré des meilleurs auteurs qui ont écrit sur cet Art*. Paris, André-Charles Cailleau. 1787. 395 p. URL: <https://archive.org/details/dictionnairededa00compuoft/page/n17/mode/2up> (дата звернення: 12.01.2026).

15. Harris C. From balls to Bridgerton: a brief history of debutantes and the social season. *The official website for BBC History Magazine and BBC History Revealed*. URL: <https://www.historyextra.com/period/modern/debutante-history-ball-court-queen-charlotte-real-history-fashion/> (дата звернення: 12.01.2026).

References

1. Gogol, M. V. (1984). *Selected Works: in 2 volumes*. Vol. 2. Dead Souls. The Inspector General. Dnipro [in Ukrainian].

2. Hrinchenko, B. (1909). Dictionary of the Ukrainian Language. Volumes I–IV. Kyiv [in Ukrainian].

3. Dziuba, O. (2017). Leisure in the everyday life of a Cossack elder (based on the memoir literature of

the first half of the 18th century). *Socium. Almanac of Social History*, 13–14, 308–326 [in Ukrainian].

4. Kurochkin, O. (2016). Masquerade balls in Eastern Europe. *Materials on Ukrainian Ethnology*, 15, 26–34 [in Ukrainian].

5. Pavliuk, T. (2012). Eastern European dance culture of the 19th century: ballroom choreography. *Culture of Ukraine*, 39, 198–206 [in Ukrainian].

6. Petrovskyi, L. (1825). *Rules for Noble Public Dances, published by Ludovik Petrovskyi, dance teacher at the Sloboda Ukrainian Gymnasium*. Kharkiv [in Ukrainian].

7. Sverbyhuz, V. (2007). This is for you, miss, it is not Moscow, it is Baturyn. *Ukraina Moloda*, 190. <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1021/196/36896/> [in Ukrainian].

8. Skrobach, B. M. (2013). Lithuanian history in the biographies of its leaders. Drukarnia PP Bilinskyi [in Ukrainian].

9. Dictionary of the Ukrainian Language. (2010). In 20 volumes. Vol. 1. A-B. Naukova Dumka Publishing House of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].

10. Ulianovskyi, V. I. (1991). *Dmitry I and Ukraine (political aspects)*. Ukraine and Poland in the Feudal Period. Naukova dumka [in Ukrainian].

11. Khrabatyn, N. (2010). Galychyna is dancing. *Halytskyi korespondent*. <https://gkpress.if.ua/x3972/> [in Ukrainian].

12. Shyian, L. M. (2016). The Vyshnevetzky Palace Complex as an Element of 18th-Century European Political Practices. *Sivershchyna in the History of Ukraine*, 9, 87–91 [in Ukrainian].

13. Yudova-Romanova, K. V., & Radenko, Y. V. (2015). Places for balls to be held. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 2, 120–125 [in Ukrainian].

14. Compan, Ch. (1787). *Dictionnaire de danse, contenant l'histoire, les règles et les principes de cet art. Avec des réflexions critiques, Et des anecdotes curieuses concernant la danse ancienne et moderne ; le tout tiré des meilleurs auteurs qui ont écrit sur cet Art*. Paris, André-Charles Cailleau. <https://archive.org/details/dictionnairededa00compuoft/page/n17/mode/2up> [in French].

15. Harris, C. (n.d.). From balls to Bridgerton: a brief history of debutantes and the social season. The official website for BBC History Magazine and BBC History Revealed. <https://www.historyextra.com/period/modern/debutante-history-ball-court-queen-charlotte-real-history-fashion/> [in English].

Стаття надійшла до редакції 06.03.2026
Отримано після доопрацювання 10.04.2026
Прийнято до друку 23.04.2026
Опубліковано 26.05.2026